

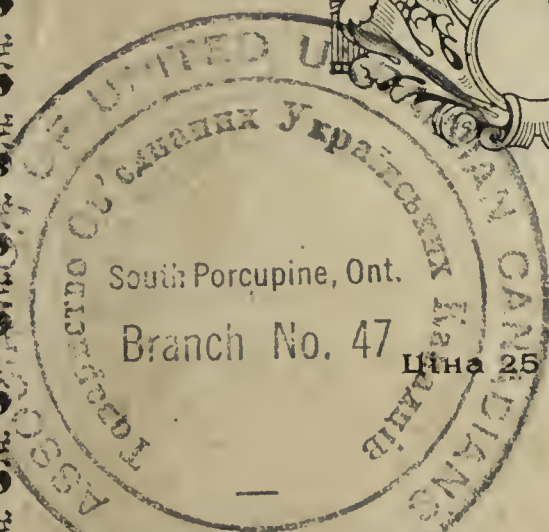
2.19.11

ЗБІРНИК БАЙОК

Написав

Онуфрій Я. Гикавий.

Ціна 25 центів

ВІННІПЕГ

Накладом Руської Книгарні 850 Мейн ст. Вінніпег

3 „Народної Друкарні“ 901 Мейн ст. Вінніпег, Ман.

Найкращі байки і оповідання

Англійські казки	.15
Казки Андерсена	.85
Казки братів Гріммів	.25
Казки народні з образками том I. і II.	.50
Коли ще звірі говорили	.40
Лис Микита. 4 видане з образками брошура	.50
..... в оправі	.65
Збиточник Гумфрі	.35
На далекій півночі	.45
На далекій півночі	.55
Девять Братів і десята сестриця Галя	.15
Байки	.15
Горбоконик казки	.
Абу Каземові канці	.2
Без Бога на сьзіті	.20
Гореслав про сина Геновефи	.25
Геновефа. Найкраща повість	.30
Запорожці, казка	.15
Фармазони	.25
Чутлива совість	.15
Так мовив Заратустра I II III IV	1 00
Байки Ебзона, з образками	.15
Такі собі казочки з образками I і II том	.30
В Джунглях	.50
Сьпівомовки	.30
Кобзар	.15
Олекса Довбуш	.15

Руска дитино!

Серцем й душею прийми отсю книжочку написану для тебе. Уважно та щиро читай казку за казкою й розважай добре, що в них написано. — Будь певний, що по перчитанню сеї книжочки в тебе зродить ся думка і щира воля жити зовсім інакше і ліпше, як до тепер ти жив чи жила. Ся книжочка нехай буде тобі любий читателю найліпшим товаришем в щоденнім твоїм житю. Полюби сю книжочку, її читай й другим кажи, щоб таку книжочку мали. Дасть Бог, то незадовго я постараюсь написати другу еще більшу і гарнійшу книжечку, та поки що вдоволься сею.

Я вірю, що з неї ти любий читателю, научиш ся як треба жити, жити ліпше, жити так, що-б те твоє житє було гідним назви християньского життя.

автор

Перший день в школі.

Вакації проминули скоро, як би се був тільки оден тиждень. Ганя хотіла, аби еще були ті вакації, а ту завтра треба вже іти до школи. Отже Ганя переснала ніч, рано будять її, аби вставала, бо до школи треба іти. А Ганя хотіла хоч хвильку еще полежати в ліжку, бо-ж то так добре.... Але що-ж треба слухати родичів. Отже Ганя по хвили встає, та така зла! От вона і каже сама до себе: „Йой Боже! і знов нині до школи треба іти... Ну, і яка із сего користь — хотіла-б я знати. Чому ми школярі не можем вивчитись всего за один день?“ і сидючи на ліжку — вона подивилась на годинник. Було десять минут до восьмої. Вона сказала: „Э, та то єсть еще часу досить, я еще ляжу на хвильку.“ — Але не встигла добре лягти, аж тут мама побачила се та закликала: „Чи ти думаєш, Ганю, що будеш спати знов? А вставай же і до школи йди сейчас! Ти вже не молоденька, маєш одинадцять років!“ А Ганя сказала: „Було мене скорше збудити, як хоті-

лисьте аби я пішла до школи. Тепер вже за пізно.”

„Ні, ні, не пізно, эще будеш на час в школі... Але збирай ся хутко” сказала голоснійше мама.

Ганя піднялась з ліжка і почала з жалем шукати панчіх. Коли найшла, то почала накликувати за черевиками „А мої черевики де-е-е? Шукайте скоро!”

По хвили черевики вже були коло Гані. Но на тім не кінець. Вона знов почала шукати хусточки до носа та стяжку до коси. І знов взяло не мало часу нїм те все найшли. Потім як почала вбирати ся а заки зїїла сніданє, заки книжки та иньші річи найшла, то взяло часу майже три чверти години. Вкінци вона вже була готова йти, отже сказала до мами: „Будьте здорові, вже йду до школи. Мама відповіла; „Йди дитинонько, йди здорова, але памятай абись скоро вернула, і як вийдеш зі школи так йди просто до дому, не бав ся на дорозі.” Але Ганя сих слів вже не чула, бо була вже на дворі.

Як виходила з хати, то було пять мінут до девятої. Отже Ганя йшла так скоро, як тільки могла, бо то майже миля дороги то боялась аби не прийшла за пізно до

школи. Та на дармо вона квапилась, бо коли прийшла до школи, то учитель вже учив.

Не сьміло вона ввійшла до школи та просто йде до своєї лавки.

Але учитель спинив її і спитав; „А з якої причини ти приходиш так пізно до школи? Тепер вже десять мінут по девятій. Отже чому скорше не прийшла: на час?“ „Я, — я не знаю, пане учитель“, промовила з тиха Ганя, при тім тяжко вздихнула. „— Отже за те, що пізно прийшла до школи, маеш написати: „Я не повинна приходити до школи пізно“, п'ятьсот разів. „О Боже, з жалем прошепотіла Ганя. „Але щож, я мушу се зробити. Но щоби скорше се скінчити, то я тільки одну стрічку напишу. „Я не повинна приходити до школи пізно“ а потому геть до споду дам тільки зап'ятки. “

Як загадала так і зробила і замість писати слова буквами, то дала зап'ятки за всі п'ять-сот стрічок і — скінчила сейчас...

Учитель був зайнятий з другими школярами і до Гані не дививсь скоро. Аж в десятій подивився на роботу Гані і немало здивувався. „Ну, і що се означає, Ганю!“ спитав учитель. „Я не знаю“ промовила

тихенько Ганя. — „Если так, то пиши тепер ті самі слова тисячу разів. Ти-ж добре знала, що слова мала писати а не запятки давати. Ти мабуть не послушна. Отже берись тепер до роботи, пиши скоро аби скінчила, заки до дому пійдемо” сказав учитель.

Ганя з слезами в очах таки сейчас взялась до роботи, та з немалым трудом скінчила своє писанє перед четвертою годиною вечером. Тай то эще добре, що успіла на писати до четвертої години, а то-б була му сіла по четвертій самісенька писати в школі.

Но і так Гани було досить стидно, що першій день в школі так з ганьбою перебула.

А школярі та школярки то вже так на Ганю показували пальцями... Та не довго, бо Ганя від того дня аж доки не скінчила школи приходила всегда на час, перед девятою, до школи.

Що більше, она і других вже перестерігала, аби ходили вчасно до школи.

І ви всі що, прочитаєте собі про Ганю й другим розкажіть, аби до школи з охотою на час приходили.

Бо як нема понад воду

Ліпшого напѣтку,
Так над науку не маэш
Більшого маэтку.

Кирило Недбайко.

Я, як був ще такий малий як ви тепер, знав одного хлопця, що то за нічо не дбав, щоб з него був порядний хлопець і чоловік колись. Той хлопець звав ся Кирило Недбайко.

Щоби і ви всі знали який був Кирило, то я вам розкажу бодай коротко, а ви ту історію добре запам'ятайте.

Кирило як був малим хлопцем то все кавав: „Я не дбаю“. Нехай би там хто що добре йому кавав.

На примір раз мати сказала йому при столі таке: „Вже не будеш їсти більше медівника, бо захорієш“ — „Я не дбаю, я знова видужаю“ — сказав Кирило.

— Одного разу сестра Мариня попросила зго, щоби показав як зробити рахунок. А Кирило сказав: „Я не дбаю, пробуй зробити сама як хочеш.“

— Або раз прийшла тітка до його родичів. Мама Кирилови каже: „Чи ти не видиш Кирило, що тітка твоя стоїть? Та ж дай своє крісло нехай сяде собі.“ — Я не дбаю, тут

з більше крісел в хаті і можуть собі взяти, котре захотять“ — сказав Кирило. Знов раз эго малий братчик чого то дуже плакав. Отже мама кличе Кирила і каже: „Ходи сюди та забав дитину; воно плаче за тобою!“ — „Я не дбаю! нехай воно забавить ся само чим хоче“ відказав Кирило. А коли мама хотіла поганьбити за непослух, то він эще додав: „Вп раз казали, що я збиточник, бо страши в гпташки внїздах, але я не дбаю! Мене вуйко били за те, що біг з горба в долину, але я не дбаю! Я э найгірший в клясі, але я не дбаю! Я не зробив за вданих лекцій, але я не дбаю!“

От так Кирило було всегда на все говорив: „я не дбаю. Такий вже Недбайко був, що годі, а все то тільки тому такий був, що був залінівий та непослушний. Не знав бо до чого то може довести така робота.

Мама не могла довше терпіти тому всему, отже прикликала Кирила до себе в хаті, взяла його на коліна і що думає те била? — Ні, вона сказала: Ти Кирило говориш всегда і на всьо: „Я не дбаю“ — правда? А ти справді не розумієш тих слів бо наколиб ти більше застановив ся над ними, так ти з певністю їх не говорив би ні-

коли. Бо розваж собі те Кирило: „ Коли ти хочеш їсти, то йдеш до мами або тата і кажеш, щось голоден і щоб тобі дати їсти а тато або мама кажуть може: „ Я не дбаю про те?“ Або коли ти приходиш до мене і кажеш щось слабій. А щоби ти подумав, эслиб я сказала на те: „ Я не дбаю про тебе“ — і робила дальше свою роботу?

Чи не був би тобі жаль почути такі слова від мене? А чи ти думаеш, що твоїм родичам і учителю не жаль, эсли на їх слова відповідаеш — я не дбаю? Уважай-же Кирило і більше не рани серця твоїх родичів і учителя, як взагалі всіх старших. Так само і дбай більше про себе і других. Поматай друим, о скільки ти можеш помочи, люби всіх, ворогів навіть .“ — Кирило взяв мамині слова до серця так щиро, що вже більше не потрібно було йому те саме повторити. Кирило як би зовсім иньшим хлопцем став від тоді, і нині як зачуваю эсть найпоряднійшим господаром...

От такий Кирило був,
А подібних йому эсть много,
І не знати коли так буде,
Що не буде ані одного,

Ще час на роботу.

Малий школярик Максим був хлопцем що любив більше бавитись як робити до не го приналежну роботу. А робота його не була тяжка, бо був за малий працювати тяжко. Але як йому мама або тато, старший або учитель в школі сказали щось зробити, то Максим любив відказати: „Е, ще час на роботу. Я вперед побавлю ся”. Значить Максим не слухав нікого, а то вже зле було. Ми знаємо дуже добре, що маму-тата і учителя в школі, або взагалі всіх старших осіб треба послухати завжди, бо як би ні, то дуже зле думають о нас. Часом то навіть і добре почастують прутиком непослушного. А по що того. От як той Максим. Часом і послухав та за те не обійшлось без наріканя і воркотання. А се чей також дуже зле він робив, правда?

Він завжди говорив, що йому ніколи не хотять дозволити се або те, эсли він хоче сего самий. Говорив часто, що для него буде эще час робити тоді, як вже виросте великий і буде старшій та сильнійшій.... Ро-

дичі троха і сварили його за се, але карати не карали остро. От одного разу наш Максим як вже був на стільки сильним, що запряг мале лоша якбудь до малих саночок і хотів щоб оно тягало його по снігу. А лоша те було ще молоде...

Побачив се тато Максима і закликав; „А по що ти Максимцю запряг до санок таке молоде лоша? Таж воно эще не годно так тяжко робити”.

Максим видивив ся на тата та із здивованя сказав: „Та се не тяжка робота, я хочу тільки навчити його як маэ працювати, щоб як виросте, було щось доброго з него.

На ті слова тато відповів; „Та добре Максимцю, але воно раднійше бавити ся і робити те що воно само захоче. Воно хоче бігати по подвірю. Пусти його!” — Но Максим знов відказав: „Та бо воно все не буде бавитись і робити те, що воно само захоче, бо як би так позволити йому робити тільки те, що оно само захоче, то який із него буде кінь колись?”

„Ну добре Максимцю, але воно маэ эще час на роботу. Воно як вже буде старше то аж тоді буде вчитись дещо робити. А тепер нехай бігаэ собі”, сказав тато до Максима.

А Максим знов відказав; „Але-ж якже воно буде знало, що і як робити эсли го не навчити тепер нїм ще молоде. Та старшого вже не годен навчити, бо буде сильний кїнь... Тут нараз Максим перестав дальше говорити, зачервонїв ся і подививсь на тата так як би хотїв перепросити за його вперту розмову про лоша... Значить Максим сам до того переконання прийшов, що эсли хочем щось вміти то треба за молоду вчитись. „Як Івась не научить ся, то Іван не зможе”, каже наша пословиця.

Отже від тоді ніколи вже більше наш Максим не нарікав що йому не дають тільки бавитись скільки він сам сего хотїв би. Так само ніколи не говорив, що эще эсть час на роботу, бо знав, що то до нічого таке говорити.

Таких Максимів э багато эще в кождім закутку кольонїй.

Отже будьте діточки переконані сим приміром, що таким Максимом, про котрого тут написав, ніколи не будьте бо пошкодли-б собі дуже а дуже богато. А знаєте як, а от так: Будучи з малку лїнним до своєї роботи, не навчившись ні читати ні писати, і таке інше, з вас другі, цікаві люди сьміялись-би, дурили-би, шахрували-би

всі ті, що працювали, вчились з малку, не відкладали на колись.

А на що того, щоби вас другі
Мали за дурнів і дурнями звали.
По що се того, щоб ви бідили
А другі, вчені щоб панували?

Розмова Пташки.

Сидів одного разу пташок на своєму гнізді у вечір і почав говорити так: „Ой лишенько мені; вже знов моя фамілія в дома тай роботі кінця нема. Пильнуй, доглядай кожного; утримуй дім в порядку; доставай й готови поживу своїм дітям.... Не маю я спокою ні хвильки. Але я знаю, що суть такі сотворіня, котрі живуть та зовсім не працюють. А живуть досить вигідно. От хоч би тільки подумати про малого хлопця: Він не має ніч більше до роботи як тільки їсти, бавитись, спати і ходити до школи.... Така дурниця, а однаково він еще сміє говорити, що працює тяжко і багато. Но може дехто скаже, що я тільки от так на вітер говорю. Отже, щоби переконати вас і доказати повисшому, то розкажу таки про одного хлопця школяра, котрий такий був як от се вам зараз розкажу. А був се Василь. Він одного разу йшов до школи і говорив сам до себе таке: „Ходи тай ходи до тої школи. Закім докінчу читати мою книжку то ноги цілком виходжу... А все то через тую школу. А знаю напевно, що завтра в суботу хоч

до школи не піду то все таки не буду міг побавитись з хлопцями, бо мама скажуть бути з дитиною, моєю маленькою сестрою. — Тай таке воно вже. І не знати, що ті старі люди думають собі про таких малих хлопців як я... Думають хиба, що я із зеліза чи що... От нема то як сему пташкови, і показав на мене. Він собі тільки співає, тай літає. Коби то і я таким пташком був, то-тоб було би мені добре жити на світі!“

От таке той Василь наговорив. Але я, пташок, скажу, що Василь зле говорив, а заразом дуже зле думав. Бо не так воно єсть не так дієсь як Василь, й інші хлопці думають і говорять собі. Воно правда, що всі пташки співають, але чому? Тому, що суть завжди веселі. А чому знов ми єсьмо веселі і щасливі? Чи може тому, що ми літаєм, а мало ногами ходимо? Таж прецінь у нас крила то наші, і наколи мусимо багато літати за поживою, то багато більше помучимось як отсе той Василь і інші хлопці, що уміють тільки нарікати а мало або й нічого робити.... Ми веселі і щасливі не тому, що не робим оден одному збитків, не штуркаєм оден одного не тручаєм ся не кидаєм до землі і т.п. О ні тому. А тільки тому, що ми ніколи на нічо не нарікаєм і співаєм в часі

нашої праці, та в такий спосіб веселимо своє життя. Бо і пощо смутитись і варікати.

Я еще одно скажу до вас хлопці: „Робіть добре всюди, а похвалять вас люди, і вам буде дуже добре жити й ніхто на вас не буде сварити, ганьбити і т. д. Так само треба вам пам'ятати, що ніяких нікому збитків не робіть. А то аж страшно подумати про те літо, коли то ті збиточні хлопчики мають вакації. Вони тоді страх які збитки роблять нам, пташкам: а не менше і своїм шкільним товаришам, значить оден одному; лазять в чужі городи і роблять шкоду. Ах! як я бажав би, щоб вони не кидали на нас камінєм і буками. Які вдячні булиб ми, эслиб, вони ті хлопчпська не рабували наших гнізд, не забирали яєчок, а що більше і наші діти.

Бо і ви хлопці не любите, эслиб хтось на вас кпдав камінєм... Що більше не любите, эсли хто забере вам щось таке, котре ви дуже любите, такі річч, що суть вам наймилійші.... А що доперва говорити, як забераете наші найдорожші діти — маленькі пташки.... Отже просив би я вас в іменн всіх пташків, лишіть нас в спокою, а ми за се будем вам усе співати веселі пісні цілими днями, від вчасного ранку до пізного ве

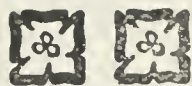
чєра. Так само не нарікайте на своє житє,
бо ваше житє є добре, єсли тїлько робите те
все, що ваші родичі, учитель і всі старші
особи вказують робити. Бо:

Всі ми єсьмо на тїм сьвітї
Аби жити й працювати,
Учитись з малку охочо всего
А не пустовати й нарікати.
Хто з малку пустує
Той колись бїдує...
А хто тїлько нарікає
Той на старість нич не має.

Мала чемність.

Оленка з своїми родичами жила в великім місті. Вона любила бути в місті, бо там всего доволїєсть, аби бавитись. Біда тільки в тім, що нема багато місця до бігання, бо дороги (стріти називають ся) все переповнені возами, стріткарами і переходячими людьми. Отже на такій дорозі бавитись небезпечно було. Оленка і скучала через те, но на щастє не довго. Бо Оленка незадовго перейшла зі своїми родичами до малого місця на фармах. Домів в тім місті було тільки два ряди, та подальше станція залізної дороги. Місця до забавки, до бігання було досить. Всюди були всілякі дерева і цвїти, та багато трави... Оленка тїшилась дуже дивлячись на то все, що ю окружало, бо то го всего вона в великім місті не видїла. А коли эще почула ріжний спів пташок, то Оленка по просту і до хати не хотїла іти, ні їсти, ні спати. Вона так дуже любовалась природою, через то і була дуже добра-чемна дївчинка.

От раз, як Оленка сидїла між деревами близько хати та читала книжочку з вірша-

ми — почула нараз, що щось важкого впало на її капелюх з широкими крисами. Вона настрашилась того, бо не знала, що то саме впало на її капелюх, а радше сказати на її голову. Вже хотіла ставити книжку і посягнути рукою до капелюха, та мама, що була якраз під хатою тоді побачила те все і крикнула: „ Не бійся моя дорога. Се впав тільки молодий пташок робін. Не рухайся а побачиш, що він пічне робити“ —

Оленка послухна дівчина правді нерушалась, а робін сидів на її капелюсі і дивився на всі сторони... Відтак йому захотілось походити по широким крисам Оленчиного капелюха, но не трапив, бо криса пігнули ся і він упав на траву перед самою Оленкою. Побачила робіна кітка та почала скрадатись до маленького робіна. І навірно булаб з'їла його, але Оленка кітку настрашила і та побігла геть з того місця. А робіна обережно взяла до рук і на зазив мами понесла до хати. Там з мамою приглянувшись добре бере робінови, котрий ще не поріс добре в пірэ, мама взяла його від Оленки і спитала що з ним зробити. А Оленка простодушно заявила, щоб занести його до гнізда, де старі робіни були і дуже жалібно кричали, знать плакали за своєю дитиною, бо думали що вже більше не побачать його.

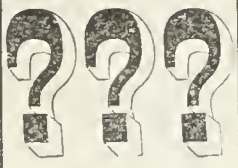
Мама похвалила за те Оленку і сама понесла робіна до гнізда, бо Оленка будучи малою, не могла досягнути до гнізда.. —

Коли вже робін був у гнізді старі робіни дуже радісно щебетали, раді були, що їх дитина вернула назад. Своім неустанним щебетанєм вони дякували найбільше Оленці, котра була така гречна і не дала кітці з'їсти їх дитину, та, що принесла до них їх дитя, робіна...

Про Оленчине діло довідався і учитель і сказав усім школярам, котрі дуже хвалили Оленку за се, за її так велику гречність або чемність.... Всі казали, що Оленка єсть чемна, таї справді вона така була.

А як би то було гарно,
Слиб всі були такими,
Слиб всі мали добре серце
Й жили чемно що днини.
Ах, як добре нам би жилось,
Слиб ми жили так як треба.
Слиб на чемність ми зважали,
То иньшогоб не треба неба.

Троє дурних питань.

В однім краю, колись давно, жив, був такий цісар, котрого майже всі люди прозивали дурним. А прозивали так, бо справді він був таким. Но той цісар думав завжди, що він дуже мудрий, а навіть що наймудрійший за всі в тім краю люди. Тому то він і хотів бути ще найбогатійшим за всі люди в тім краю. Але як на біду для того дурного цісаря, там був оден дуже багатий чоловік, багатійший від цісаря як маєтком так і розумом і про него як цісар так і всі люди знали дуже добре.

Було навіть таке, що того богача більше любили і поважали як самого цісаря. А се тому, бо той богач завжди подавав бідним досить всякої живности і всего того, що його просили то давав з охотою, бо мав подостатком всего.

А цісар хоч також мав всего подостатком, а вже найбільше грошей, то нікому не дав хоч би як хто просив і з голоду гинув.

Отже завистно стало цісарови коли довідав ся про того богача. Не міг втерпіти

довго, бо як звичайно дурний, отже післав своїх слуг, значить вояків, до того богача та приказав з великою злостію привести сейчас до него...

Вояки приказ сповнили, пішли і привели того богача перед цісара. А цісар вже наперед вбрався в святочне дороге шматэ понавішував якихось шнурів, медалів на груди, дорогу корону на свою дурну голову, а до боку прив'язав собі блискучу срібну шаблю, сів високо на дуже гарне пухке крісло і спитав богача своїм грімким голосом, так щоби боятися; „А як ти чоловіче божий сьмієш перевисшити мене своїм богатством?! Ти хиба сам хочеш бути цісаром, а мене щоб скинути?! О, ні, сего не буде. Знай, що мушиш бути забитим за се! Бо ніхто, крім мене цісара, не може бути багатшим в сїм краю''. А богач цілком спокійно, лагідно, но з жалем промовив так; „Прошу тебе мій цісарю, позволь мені жити, а певно зроблю все те що тільки прикажеш''.

Вже мусїв так казати, бо хоч цісар не має жадного права відбирати йому і нікому життя, бо й нікому не може дати життя, але богач все таки просив о помилованє, а відтак, як вже буде помилуваний то порадить собі у всім.

Отже той цісар встав з крісла, надув ся як індик і бондючо сказав; „Я подарую то бі твою провину і житє, але эсли ти відповиш на мої слідуючі питання в трох днях. Бо эсли-б не відповів, або і відповів по не добре, то так само я сейчас прикажу зрубати твою голову. А эсли знов потрафиш відповісти як найліпше, то зроблю тебе своїм першим міністром.

Отже найперше питанє эсть; „Котрого дня я умру”. Друге: „Як довго возьме часу мені, щоб відбути подорож доокола сьвіта”. А третє; „Про що я тепер думаю”.

Богач вислухавши тих питань, пішов до свого дому найспокійнійше, не думаючи богато, які то відповіди треба буде давати дурному цісарови. Бо і над чим було думати? Коби був не дурний цісар то і питання не були-би дурні. Отже богач, коли вже прийшов третій день, був в цісаря готовий відповідати. За хвилю цісар закликав богача до свого покою і спитав: „А, що будеш відповідати на мої питання?” „Буду”, сказав богач. „Добре, але уважай і відповідай все по правді як треба”, заговорив цісар. „А певно що так, по правді”, сказав богач і почав говорити: „На перше питанє скажу тобі, що умреш в Середу, але коли, як

за довго, то не буду казати, бо ти мені тако го питання не давав. Питавсь котрого дня умру, отже сказав, що в Середу. — Цісар тільки хитнув головою, що добре.

На друге питанє відповідати зовсім не буду, бо ти не сказав чим хочеш відбутися по дорож доокола світа: чи конем, фірою, по тягом, шифою, біцикльом або пішки. Що до третього питання то скажу тобі цісарю правду, що думаєш про мене тепер”.

Цісар вислухавши слова богача, хвилю подумав, що то хитнув головою та промовив тяжко вдихаючи; „Ну, правду сказавши, ти відповів як найліпше на мої всі троє питання. Ані на однім слові не міг тебе приловити, або закуснути, що не так говориш; Отже за те зістаєш в мене за першого міністра... Богач тим втішився, бо був певний, що тепер ще більше буде помагати бідним людям. І таки так було. А коли дурний цісар умер, а умер як на диво таки в Середу, то новий міністер зістав тепер знов на його місце, але не довго, бо все цісарське майно; поля, ліси, сіножаті, худобу, коні і все-все що тільки було роздав бідним людям, а за всі гроші, що цісар лишив, то є, всіх грошей було кілька великих куфрів, казав побудувати в дожді селі і

місті великі школи до дотрих і до нині діти ходять що дня та учать ся всего доброго. Треба сподіватись, що в тім краю не буде вже більше дурних цісарів.

Чи добре брехати?

Нераз вже мама наказувала Мариню, аби не витягала шуфляди в столі і не дивилась та не рушила там нічо. Та хоч Мариня звичайно була і послушна дівчинка, то все таки одного разу, коли вона була тільки сама в хаті, скортіло їй подивитись до шуфляди та дещо взяти для забавки. А знаходилось там много річей, по найбільшій частинера, олівці, папери, книжочки та флящина атраменту. Отже витягла шуфляду та взяла флящину з атраментом. Вона хотіла підняти було в гору проти вікна і подивитись чи багато єсть атраменту, но на нещастя хтось в сінях застукав а Мариня настрашилась, бо думала, що то мама йде. Хотіла чим скоріше сховати флящину, — та якось винала з рук, впала до підлоги і розбилась на кусники. Атрамент розляв ся по чисто змитій підлозі. До хати ніхто не йшов зараз, но Мариня була в великім страху, бо знала, що за те, за непослушність чекає її мамина кара. Думаючи, гадаючи от вона її постановила збрехати, значить постано-

вила, що коли мама спитають ся, хто атрамент розляв то скаже що то кітка.

Так і сталось. За хвилю мама прийшла в хату і побачила на підлозі збиту флящину і розлятий атрамент — почала питати Мариню хто се зробив таке. Мариня зарум'янилась як ягідка, чи ліпше сказати як рожка стала з боязни й промовила лагідненько: „Та то, мамо, не я, то кітка наша втрутила флящину із вікна і флящина розбилась”. Мама слухаючи таку вимову, похитала головою неначеб хотіла сказати до Марині, що кітка не могла витягнути сама шуфляди і кинути на підлогу флящину, але не сказала нічо тепер, удаючи що вірить Марині. Сказала хіба се, щоби Мариня уважно позбирала п'єкло і винесла на двір в яр, а сама підлогу витерла чисто і забралась до своєї роботи. По хвилі, як вже Мариня трохи успокоїлась — мама сіла на крісло біля стола, прикликала її до себе. Вона хоч несміливо але все таки прийшла до мами. От мама і каже їй; „Я знаю, що то тільки ти флящинку розбила, но я вже тебе не буду нині карати за те і за брехню. Мусиш хіба ту саму суконку, що в ній нині і завтра в Неділю носити”. Мариня спустила голову в діл тай глип, а на її білій

суконці з велика пляма зроблена атраментом. Вона тоді ще дуще застидалась і почервоніла, бо з'увиділа, що вся її брехня як олива на воді показаласть: пізнала, що все викрилось. А не менше горіла зі стиду і тому, що завтра в Неділю мусить в такій нечистій суконці ходити. Но що було робити, не сміла нічого говорити. На другий день, в Неділю вона справді була в тій самій суконці що й вчора. Та ба, на тім не конець. В Неділю, як звичайно, прийшли до Марині її товаришки шкільні а побачивши Мариню в сплямленій суконці, а саму її дуже зажурену, спитали чому отсе так нині ходиш брудно. Вона нічо не сказавши почала плакати, чого і дівчатам стало жаль Марині. Та коли мама розказала про все, що було вчора, про Мариню, то товаришки її відтак всегда пригадували пляму на суконці через що Мариня не знала де дітись. Вона все пригадувала собі, що збрехала перед мамою за що і відпокутовала стидом.

Се позістало в пам'яті на довгі часи, бо від тоді вже Мариня ніколи більше ані не подумала збрехати перед ніким, хоч би там що. Розуміє ся, що вона й тільки те робила на що мала позволенє, або те, що — думала — нікому — а тим більше собі не

пошкодить. Вже знала, що брехня вийде
на яв, що правда побідить.

Так, так діточки мої
Ані думайте брехати,
Сли хочете щоб в людей
Чесць і славу мати. . . .

Пильна пані жаба.

Раз вечером, а було то вліті, малпій Николцьо вийшов на свій город і побачив велику ропуху. А що цікавий був собі хлопець, тож і сміло крикнув до неї по англійськи: „галов, пані жаба! а що ти тут робиш?“ Се як кажемо була не та жаба, що живе в воді, а ропуха, що тільки на землі живе комахами та червачками. А Николцьо був еще малим школярем тай не знав розрізнити водяної жаби від ропухи; отже звав жаба.

От він дивить ся їй дивить на ропуху тай знов крикнув: „галов пані жаба, а що ти тут робиш в нашім городі?“ Але „пані жаба“ не відповідала ні словечка одного. Вона тільки сиділа не рухаючись на одному місці і дивилась поважно на Николця своїми глибокими ясними очима, котрі були як дві малі перли, або галочки.

Навкучилось Никольцеву чекати так довго на відповідь, тож він приступив трохи ближше і знов сказав, але голосно: „Коли ти пані жабо не хочеш сказати, що ро

биш отут, то я можу зачекати і побачу, що ти робиш. Бо може ти добре напу шалату їш? Чекай! ...“ Отже Николцьо сів на землі близько ропухи і дививсь пильно на „пані жабу“, а „пані жаба“ дивилась знов на Николця. Одно одного видно не боялись. Незадовго маленька червона комаха прилетіла і сіла на листок шалати перед носом „пані жаби“.... Николцьо видів тільки, що щось вискочило з писка „пані жаби“ і знов назад так скоро як блискавка щезло. Щезла також і пані малевька, червона комашка; її на шалаті вже не було. Та хоч Николцьо знав дуже добре, що червона комашка не полетіла, та все таки не був певний, що властиво сталось з нею. Будучи дуже зацікавленим „панею жабою“ він постановив эще хвилюкy підождати і добре придивитись, що стає ся з комахою, котра сідає близько носа „пані жаби“. Ї не довго чекав. За хвилюкy знов якась комаха сіла близько носа „пані жаби“, і знов щось вискочило з писка „пані жаби“ та назад вскочило, а „пані комаха“ зникла із шалати.

Сего разу то Николцьо вже добре приглянув ся і був переконаний, що комаха пішла до великого писка „пані жаби“.

Томуж то він эще бiльше зацікавив ся жабою й сiвши эще вигiднiйше та ближше „пані жаба“ дивитись прямо безвинно, що далi буде робити пані жаба. Його бо найбільше цікавило те, як отсе та жаба може так вдачно i скоро комаху ловити. I видiв эще багато разiв таку саму iсторiю, но все таки не мiг добре приглянутись чим то i як „пані жаба“ ловить комаху, тим бiльше, що вже стало трохи затемно на дворi. Кожду комаху, що ропуха зiла вiн рахував. Й заким його мати покликала до вечерi то на рахував дваццять i сiм комах, котрi то „пані жаба“ зловила i до свого великого живота зложила, аби не iли людскоi працi: шала ту або канусту.

Як тiльки Николцьо приiшов в хату i сейчас розказав все татови, що вiн видiв в городi, а й zarazом запитав як то „пані жаба“ може ловити комаху так скоро i влучно та в вiддаль. А тато вiдповiв йому так: — „Пані жаба“ а радше сказавши ропуха, бо так вона зовесь, маe довгий а гнучкий язик. Кiнець того язика такiй що до него всьо липне як тiльки на що вцiлпть. Значить кiнець язика e липкий. Отже коли ним вцiлить яку комаху, а цiляти вмиe дуже добре, то бiдна комаха хоч там,

що було, мусить розпрацтись з снм сьві-
том і піти до великого живота ропухи так
міцно прилипне до языка.

Отже видиш Николцю, що се дуже
корисна річ мати ропуху, або й більше
в городі, бо виїдає всякі насікомі комахи,
котрі ярину немилосердно нищать. І ти
повннен уважати, та за се подбати, аби
тій, як ти кажеш „нані жабі, “ нічо злого
не сталось. А що більше, щей другим хлоп-
цям розкажи, щоб обходились з ропухами
як найліпше, щоб любили їх... Ропуха в го-
роді то так як огородник дбає, аби ярина
виросла нічим від насікомих не ушкоджена.
Отже памятай Николцю, обходись добре
з такими огородниками — ропухами! “

А Николцьо з радостію, щоб пока-
зати татови як ропуху шанує, кдкнув в
голос: „О, я певно буду, я буду для ропу-
хи поки мого житя найліпшим товаришем.“

Та коби таких Никольців було справ-
ді як найбільше, бо то часом аж волос ду-
бом стає як ті збиточні хлопчиська мучать
ропуху, або яку будь звіринку, котра для
нас пожиточна і необхідима в житю.

Небезпечні двері

Разу одного, коли на дворі була непогода і роботи не було, то Гриньо, Катерина і маленька Оля як зачали просити, як зачали просити свого старенького дідуся, щоб той сказав їм яку казочку то вкінці і послухав та сказав. Но вперед він довго думав яку би то казку сказати і по хвили свого думання заявив, що скаже децю про: „Небезпечні Двері.“ А тії двері — як дідусь казав — видів не раз, не два і не сто разів своїми власними очима, а ушами знов чув, як они отворяючись випускали дуже небезпечні річч, такі, що не одного або неодну тяжко покалічили, затроїли.

„О се певно гарна казочка“ закликав Гриньо. „Але чи ті двері були з зеліза або міді може? А як би хто запер за собою, то чи будуть тримати його там раз на завсїгди?“ — запитав Гриньо. „Ні Гриню, ті двері то анї зелізні, анї мідянні, анї деревляні. А з чого вони і як виглядають то вам все поволи розкажу, тільки не переривайте мені в бесїді. Отже треба вам знати, що ті двері суть гейби сині або червоні, чи роже-

ві. Отворити їх не тяжко, та коли отворити то зараз можна видіти два ряди малих сторожів, котрі стоять всегда просто як жовнірі, а всі вбрані в біле шматє. Межи ними, як розійдуть ся на дві сторонї, покажесь ма ла панї, уся вбрана в рожеву сукню“

„Йой, що за чудові то двері!“ за крпчала Катерина — „Я сама хотїлаби ни ми зайти до середини і зобачити тих сторо жів, а радше ту паню в рожевій сукни.“ — продовжала Катерина.

„Так, Катерино, але треба тобі зна ти, що двері ті за малі, аби ти могла туди звійти, а й дїм також не великий, що то при нїм ті двері суть. Та бо щей те треба тобі знати, що дїм той з дверми не все в од нїм місци стоїть; він рухаєсь і посуваєсь сюда й туда. А що туда зайде, то як та па нї схоче то пустить до середини, а нї то на зад заверне. Она пускає тільки те, що она любить, но за те не може помочи в тім, аби нич злого з поза тих дверей не виходило... Часами то все те, що з поза них виходить, єсть дуже небезпечне. Тому то они і нази вають ся: „Небезпечні Двері.“ Та добре эще, що мають сильних сторожів по обох сторонах, інакше то булоби богато, дуже богато клопоту.“ Тут дїдусь закашляв і

став. А діти закликали: „Так?! а з поза тих дверей що таке небезпечно виходить?“ — і видивились на дивно.

Почекайте — каже дідусь — Я вам вже розкажу... Як тільки ті білі сторожі розійдуться на дві сторони то тая пані маючи місце, зачне собою кидати то в гору то в долину на всі сторони і от власне тоді дуже часто трапляєсь, що із середини вилізе щось таке що єсть острійше від спіси й робить великі — страшні рани там, в кого вцілить...

От кілька днів тому назад я сам вбачив ті дуже гарно змальовані маленькі двері отворились та почали викидати ось таке: „От яка дурна Василина. А чи ти Мариню вбділа єї сукинку — зроблену із старої сукні єї сестри?“ — „Та я вбділа“ — відказали другі двері. — „А який задертий ніс вона має!..“ сказали знов перші двері.

Отже — кажу вам дітоньки — як почувла такі слова Василина, то сейчас побігла до дому і плакала через цілий вечір...

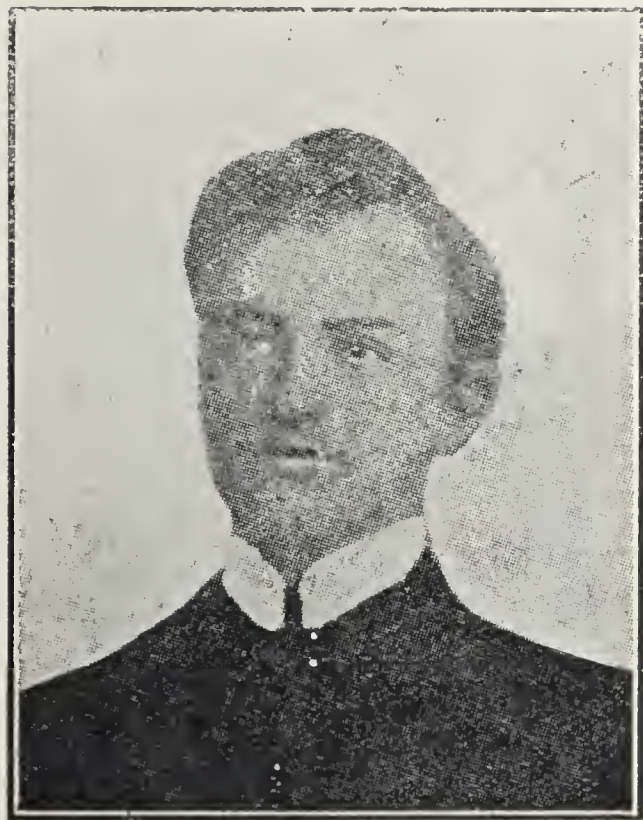
О я знаю вже про які то двері ви дідусю говорите — сказала втішно Катерина. — А ти Гриньку знаєш? — запитала вона. А ... а то ви дідусю говорите

про наші уста, про язик і зуби. О то се ті двері! Знаю, знаю; се якраз так э, як ви говорите!! — сказав Гриньо. „Але ще скажіть нам дідусю“ — спросив Гриньо — „хто то ті сторожі і звідки они беруть ся?“

На се відповів дідусь ось так: „Одні сторожі, що спиняють язик, аби не рухав ся, се зуби, як самі о тім знаєте. Бож і при повідка э зложена, що: „тримай язик за зубами.“ Та все таки і зуби не в силі спинити, затримати язик поза ними. Тут суть сильнійші, важнійші сторожі від зубів. Ті сторожі, що не пускають нічого злого із середини рота суть; Любов і Терпеливість. Се одинокі сторожі, котрі повинні завсїгди бути у ваших дверях, то э у ваших серцях, бо напевно з ваших уст буде можна почути багато гірше докоряючі слова, які дістались Василю від нерозумних дівчат, в котрих, як видно, не було ані Любви ані Терпеливості. А любов і терпеливість яко найліпші сторожі ніколи не пропустять із середини рота вразливого, злого, негречного слова. Бо зле, негречне слово сказане другому багато гірше острого меча, гірше трукти і т.п.

Отже майте діточки ту любов і терпе

ливість в ваших серцях; любіть ся взаїмно щиро як треба, а нагорода велика чекає вас — таки вже тут на землі. Любіть других, а й вас другі любити будуть і добре вам буде житись — за се ручу...

МИРОСЛАВ СІЧИНЬСКИЙ

Чому Біглого забили?

Хлопець, що звав ся Осип, мав два пси. Одного великого старого а одного малого молодого.

Старий пес звав ся Сторож, а молодий Біглий.

Скажете може: які дивні імена ті пси мали. — Але ту нема нич дивного. Як прочитаєте сю казку до кінця, то й довідаєте ся, що імена були якраз відповідні як одному так другому псови. Старий пес був завсігди дома, як в день так в ночі а молодий бігав то тут то там без перестанку, хотяй повинен був дома бути.

Та Сторож доки терпів то терпів, а вкінці навкучилось терпіти такому пустякови Біглому. Отже одного разу, коли вони оба їли вечеру то Сторож заговорив до Біглого: „Ти справді і не варта їсти сеї вечері, бо дому не тримаєш ся а все кудась по щось бігаєш. А ти мусиш знати, що твій обовязок бути дома тільки а переважно бодай в ночі, не кажу вже в день і сторожити двора нашого господаря.

Ти знаєш і видиш добре, що я вже старий, знемагаю потрохи і слух свій стратив, не чую добре а не ненеше і видіти так не можу як колись.

От минувшої ночі якийсь чоловік перейшов через подвір'я аж до дверей хати, та навіть і застукав а я того всего не чув. Зачув вже як господар втворив двері та почав говорити до того чоловіка. А я повинен був дати знати своєму господареві заздалегідь, що хтось йде.. Но не міг, бо як кажу, я старий, та за те ти повинен заступати моє місце, бо ж ти молодий, здоровий, охочий.

Але як бачу, то ти охочий тільки до бігання то сям то там а не до чого иньшого”.

„Я! я”! вимовив Біглий, показуючи свої біленькі ostrі зуби, та зіжввши своєю шерстю на хребті, показуючи, що готов боронитись слів Сторож захотів вицупнути його. Відтак пішов на город та почав відгребувати кістку, котру закопав ще перед кількома днями, так вмісно, аби мав забавку коли тільки захоче.

Сторож на се злий не був, бо бавитись і сам любив як за своїх молодих так і за старих літ. Отже Біглому ніч не говорив більше. Та коли не задовгий час Біглий кістку загребав знов і пішов до сусіда, то Сторож був досить недобрий за се на Біглого, однак не хотів нічо казати. Він знав що за непослушність не мине Біглого за-

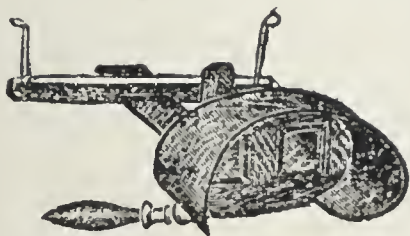
служена кара. Оно правда, що він був эще молодий й дурненький, та за те повинен був слухати доброї ради Сторожа. А то ні. Не дармо то й Біглим прозвали. Інакшій був Сторож. Той від молодих своїх літ дуже вірно служив своєму господарови, та тепер був вже за старий щоби виповняти точно свій обовязок. Він крім снання та лежання в своїй буді не міг нічо більше робити.

Але йдїм дальше, щоб дізнатись, що сталось з Біглим. А сталось з ним те, що як Сторож так і Осип сподівались.

Раз була тиха місячна ніч, така тиха, що крім крику пугача в недалекім лісі нічо більше не було чути. Старий, добрий Сторож спокійно снав собі в буді. А Біглий як звичайно побіг кудась за чимсь. А що пугач пугуткав, то се був знак, що щось недоброго має статись. І справді так було. Незадовго, нараз тишина була розбита двома вистрілами із стрільби а відтак було чути як пес страшенно вив із великого болю. Сторож збудив ся і зачав також вити і гавкати та досить жалібно. Він знав, що се сталось... Бо ще переднійше сусід скаржив ся, що якийсь пес полошить в ночі його вівці та телята в загороді. Отже казав, що засядесь на него і убє. А то власне з Бі-

тим сталося таке. Врано Осип вийшов на двір і найшов Біглого коло дверей — неживого. Сейчас сказав про се татови. Відтак оба обглянули Біглого та найшли дві великі рани в боці, однак хоч тяжко ранений то мав еще на стільки сил, що доповз до дому, видно тільки тому, аби коло дверей загнупти. Сейчас Осип закопав його глибоко в землю далеко від хати, таї не дуже жалував за ним, бо эслиб був не тримавсь злої компанії та не волочивсь по всім усядам, то певна річ, що не був би забитий. Так сам був би добре зробив, эслиб був слухав доброї та мудрої ради старого, вірного пса Сторожа.

Отже Біглого не стало. А Сторож эще жиє, та здаєсь, що буде жити їй вірно господареви служити, так вірно, щиро як він уміє, років эще не мало.

Разу одного в гарний погідний літний день в Суботу учитель разом із його школярем вибрались до ліса на прохід. Було дуже гарно. Сонце з гори пражило, вітрець ані дихнув всьо стояло гейби мертво не во рушилось. Було, як то кажуть, в печи. Но оба йшли дальше і дальше на висше чисте місце... Прийшли. Учитель зобачив межи корчамн гарну квіточку, отже лішов, щоб зірвати собі на букет а Віктор лишив ся на дорозі. Но по хвили і він смикнув в корчі недалеко від дороги, чого, сам не знав. От зачав він розглядатись, дивитись по землі-тай зобачив муравлєско. Він підіймив якийсь прутик, тай почав пробивати купу. Відтак перевернув до горн дном і був вельми задоволений, що муравлі цілими купами бігали то сюда то туд, знать шукали ворога. Декотрі приходили эще свіжі з подорожи, несли маленькі одробинки поживи для своїх дітей. Та коли побачили, що сталось, то кидали все а шукали чого то иньшого, бігаючи безвинно по зруйнованим їх домі.

Вернув учитель на дорогу а зобачи-

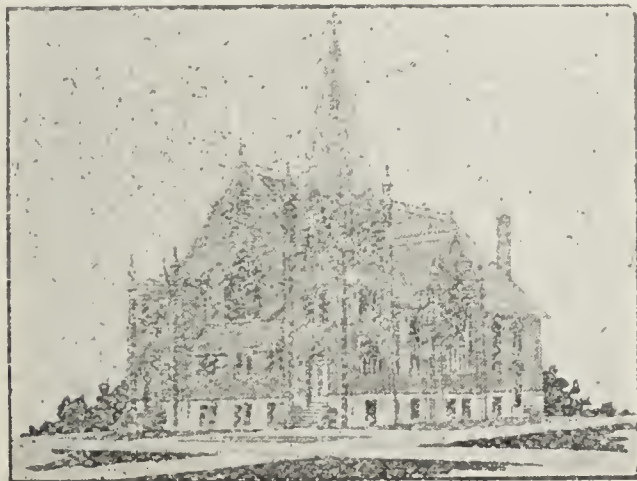
вши Віктора в корчах нішов подпвигтись, що він там робить. Но як же він зжахнувся коли побачив, що Віктор зробив. По хвили учитель сказав: „Жалую тебе дуже, Віктор, та не хочу сейчас карати за такі безсердечні збитки. Но я певний того, що лісові газети надрукують завтра про страшну пригоду. Вони надрукують певно ось таке: „В часі, коли складали поживу в своїм домі близько Пенькова гори, фамілію муравлів навістила страшна пригода, бо їх дім звівір якийсь розкидав до основ, через що майже половина муравлів згинула, а вже найбільше молоденьких. — Се була чесна фамілія, злого нікому не заподіяла ніколи. В домі находилось багато молодих муравлів, котрі чекаючи на поживу голодні через цілу ніч, так і погибли. Було багато й таких, що зістались живими, однак не маючи ані родичів ані поживи пішли в ліс тай загибли. ” „А то воно таке буде в газетах?” — спитав зворушений Віктор. „Тай бо ще і звівірем мене назвуть?” — „А певно ” відповів спокійно учитель. Прецінь ніхто иньший тільки лютій звівір, тай то може нехотячи, збурив се муравлиско. А що в газетах так надрукують, як я тобі сказав, то певно, бо ти ж вже на стілько знаєш, що му

равлі з великим трудом побудували собі свій дім: Дививсь як они то все ладно вистроїли, кілька там дверей, комірок та станцій різних. Тепер то все лежить спустошене і не придатне до нічого вже. Вони мусять шукати другого безпечнішого місця, де побудували другий дім, значить ті муравлі, що зістались живими. А се їм не легко прийде —ні— і не мало часу візьме. А дім мусять якийсь будувати, бо деж зимували. Ти ані такого дому, ані життя погубиши муравлям не потрапиши повернути ...” Віктор відповівсь на руїну дуже смутно, бо доперва тепер дізнавсь, що зле, дуже зле зробив. Почав думати, як би то чимось потішити бідних муравлів, а по хвилині сказав: „ Я вже знаю, чим можу їх потішити. Я положу їм кавалок кейка а вони будуть їсти тай забудуть завсьо своє нещастя. ” І справді так зробив, положив кейк на місце де муравлів було найбільше і чув ся досить задоволеним, бо муравлі сей час обсіли його і брали по маленькому кусочку та несли в друге місце де, як Віктор сподівався, наміряли збудувати собі другий дім... А збудувати могли скоро, бо поживу мали готову і багато так, що крім праці не мали чим більше клопотатись.

„Я думаю, що они незадовго забудуть про твоїй злочин” — сказав учитель. „А ти як думаєш Віктор?” спитав знов учитель. „Можливо, що вони забудуть, але я то таки ніколи не забуду. Се ж і буде для мене гарна лекція на ціле моє життя” сказав Віктор. Бо собі думаю тепер, що ану бби нам хто хату розвалив то де б ділись ми всі тоді.” промовив Віктор. А учитель виходячи на дорогу сказав: „Та вам такої біди не було б, бо скоро так сталось би, то будь котрий сусід позволив би мешкати в своїй хаті, но що такі муравлі зроблять?” „А що їм злого може статись, сльб і на дво-рі почували?” — спитав Віктор. „Гм, ти так думаєш, а не знаєш, що і муравель має своїх ворогів, котрі й тільки шукають, аби поживитись ними. А муравель се знає, отже добре заховуєсь в своїм домі, аби не пожити смерті.” сказав дальше учитель. Та закім дійшли домів то багато дечого розмовляв учитель з Віктором, однак того всего не буду писати, бо забрало б багато місця і часу щоб розповісти. Скажу эще се, що Віктор мало спав тої ночі а все думав про те, як то він збурих муравлиско, як муравлі бігали цілими купами сюда й тудя, про по-гибних старих й молодих та про те, де сеї

ночи будуть почувати. Рано, скоро встав то сейчас побіг у ліс подивитись, що муравлі роблять. І коли був вже на тім місци то аж остовнів. Муравлі завзято працювали коло будованя нового дому. А видно, що не спали, бо багато було зроблено. Віктор бачив як они великі кусні землі тягали на верх і клали то знов скоро бігли в снід і виносили землю на купку. Як часом трафплось, що завеликий кусень землі і оден не годен нести, то чіналось два-три разом і так виносили і ставили землю там де самі хотіли і треба було. Віктор дививсь на муравлів довго-довго нігдє і оком не мигнув. Його се дуже цікавило, що муравлі люблять так тяжко працювати, та так всі разом спільно, оден одному помагає.... Смутивсь також, бо думав собі, що то все через него. Муравлі вже мали готовий дім. Сидів та дививсь эще довгий час так, що вкінци здрімав ся. Но нараз як його щось щипне аж підскочив. Подививсь а то муравель, бо таки эще бігав по його руці. Видно, що муравлеви не в смак було, що Віктор дармуючи сидів. Отже збудив і до роботи наганяв його.... І Віктор пішов домів, а вдома читав гарні книжечки. До муравлів часто ходив та дививсь на їх роботу. Така

мо приносив їм поживу: кейка або мяса. Вже добре тямив що: „Не чини того другому, що тобі не мило.” Наш Віктор від того часу став жити справді по християнськи. Нікому, бо навіть найменшому хробачкові, нічого злого не робив; прут з дерева бо явсь втяти, бо жалував, що терпіло біль. А вже з школярами то жив в найбільшій любові і згоді; помагав другим скільки міг в роботі яка би там не була. Перестерігав кожного сли зобачив, що мучить або забити хоче яку комахку, бо казав: Ти життя тій комахці, або пташці не дав, отже і не смі-эш відберати. От такий був той Віктор й не дивниця, що всі люди і вся звіррина любил и його дуже. Ну а ми знаєм, що як кого люди люблять то такому вже не зле жити. Отже і ви діточки так жийте як Віктор а зобачите, що добре вам буде...

Гонорна гречка.

Було се в літі. На полях росли буйно та дуже гарно пшениця, ячмінь і овес.

Пшениця, що правда була найгарніша, однак вона тим не гонорувалась, свою золоту голову до гори не підносила, але схиливши низько що то думала. Так само робили ячмінь і овес. Та не так робила гречка: вона стояла просто зашипившись, а голову тримала просто й високо в горі....

„Я э найліпша за всіх вас;” сказала гордо гречка до пшениці ячменю і вівса — „я так само найгарніша. Бо от спитаю тебе спляча трепето: чи знаєш ти щось такого гарного як я э?” А трепета схилила свою голову ніби відповіла, що так, знає. А гречка эще більше гоноруючись почала говорити таке: „О ти дурне дерево; ти таке старе та нічого не знаєш. Позволяєш навіть, що-б хопта росла доокола твого тіла.. Я на тебе зовсім не буду зважати.” І гречка стала на хвильку тихо, та все чим раз то більше простувалась і голову підносила в гору. Тим часом страшна буря наближалась

і всі квітки або стулили свої делікатні листки або схилили свої головки аж до землі, але пишна гречна дивилась все таки в гору. Виділи се квіти тай прошептали гречно до гречки: „Схили свою голову так, як отсе ми робим.” А гречка гордо відповіла: „Та ніби чому я маю так хилитись, перед ким?” „Схили свою голову так, як я.” — закричала пшениця.

А ячмінь овес також сказали: „Ангел бурі надходить і готов знищити тебе, заким зможеш попросити о милосердія.”

„Нехай нищить” — відповіла гречка: „Я не буду хилитись перед ним чи нею хоч-би там що було.”

— Відтак заговорила трепета: „замкни свої цвѣти і стягни до куни свої листки. Подивись на блискавицю, що проти-нає страшні, чорні хмари. Бо не то ти, ай чоловік, що менше страхаєсь, однак ховаєсь перед нею.” — „Менше страхаєсь? — ти кажеш” — закричала гречка легкодушно, „Отже нехай стане ся, що хоче а я таки буду дивитись просто на небо... Нараз буря прийшла... Як вже перейшла і стало погідно, квітки поідносли свої головки в гору будучи відсвіжені дощем. Але, о диво! гречка уся була припалена блискавицею так, що була чорна як вуголь.

Стало жаль трепеті, тай почала плакати, а воробці не знали чого вона плаче і питали про причину. Отже трепета сказала їм чого плаче, а я якраз був тоді коло трепети і чув се та вам діточки напсав. І тямте собі те, що коли по громовій тучі перейдете коло поля-гречки то зобачите, що гречка виглядає чорна і припалена.

Тепер вже будеш знати чому отсе так єсть з гречкою а таксамо й буде для вас добра наука, щоби не бути гонорним або зарозумілим чи пустим.

Років скільки взад я був в однім великім місті і видів фігуру вироблену з марморового каменя. Тепер тої фігури вже там нема, тільки згадка лишилась в людей про ню. А прозивали її Щастя. Та хоч з каменя, а раз як я прийшов близько неї і зачав говорити, то відповідала як би жива.

А говорили ми от таке: „Як ти прекрасна фігуро називаєш ся”? — запитав я. Мене звуть Щастям — відповіла чистим дзвінким голосом. „А хто тебе таку виробив”? — Чоловік, що звав ся Труд-Любов.

„А чому ти стоїш на пальцях а не на стопах твоїх ніг?” — Стою на пальцях, щоби всім покагати, що стою тут тільки коротеньку хвилину.

„Ну, а чому ти маєш крила при твоїх обох ногах?” Тому, щоби скоро переходити. — „Добре, але я хочу одно знати. А чому у тебе над чолом таке довге волося”? — Тому, щоби чоловік мав за що зланати мене, эсли здибає.

„Гм дуже добре; так скажи мені эще одно тоє чому, твоя голова із заду гола, без волося”?

Тому, щоб ніхто мене не зловив, як вже кого помину. А думаю собі: то ти таке моє Щастє! тай як скочу і зламав эго за волосє тай привів до дому і тримаю до нині. І добре мені з ним. Та треба эще сказати, що воно тепер вже багато більше, бо і той чоловік Труд-Любов э в мене і він старанно деглядає мого Щастя. Дбає також, аби не втікло, бо вже не так скоро можна зловити з заду.

А ви діточки, эсли тільки захочете Щастя то насамперед мусите мати Труд-Любов. Інакше то анї зобачите а не то щоб мати його. А те Щастє э коло рук кожного з вас, э в ваших домах в школі і на дворі. Пізнайте його і зловіть за волосє тай ніколи не пустіть, бо без того Щастя дуже чоловік нещасливий, бідний. А я не хочу, щоб ви були нещасливі, бідні.

За багато поучував.

Разу одного вивюрка, що жила в дірі в землі, попросила заяця, щоб її відвідав.

Заяць був дуже радий тим, що буде мав нагоду дещо поговорити з вивюркою, отже постановив піти.

А вивюрка приготувилась як найліпше, щоби заяця задоволити своєю гостинною.

От заяць вже прийшов до вивюрки, так вивюрка подала дещо їсти заяцеві тай сама їла, але їла не так як заяць. Отже заяць не міг стерпіти тай сказав: Панї вивюрко! эсли ти що їш, то всегда береш тую річ в лапки і так несеш до писка щоб їсти. А то не так треба робити, се не красно для тебе в такий спосіб їсти, бо твої лапки можуть бути не чисті. От дивись я їм цілком інакше від тебе — сказав заяць. Я все їм не беручи до лапок, значить їм такі так як эсть на землі положене.

Вивюрка послухала сего і сказала: „Дякую тобі пане заяць“. Розійшлись.

Другим разом заяць прийшов знов до вивюрки і застав що вона щось їла. От заяць знов сказав до вивюрки: Як ти що їш то сидиш на своїх задних лапках. А се не

добре так робиш. Ліпше так їсти, як я м. Я ляжу на живіт, передні лапки простру наперед, та так їм. Так і ти повинна їсти — сказав заяць. А вивюрка сказала: „Дякую тобі пане заяць,” — тай розійшлись.

Якось раз незадовго заяць знов загостив до вивюрки. Вивюрка хотіла пити воду отже пішла до ріки щоб напитись. Коли напилась вже то заяць сказав їй: „Пані вивюрко! ти як пєш воду то пєш із ріки або якої там калабані. А моя мама навчила мене інакше. Я встаю дуже рано і їм траву з росою отже не потребую вже пити води. А се гарнійше так робити....

Вивюрка чемно і голосно сказала: „Дякую”. На тім эще не кінець. Заяць знов прийшов до вивюрки. А було се у вечер; вивюрка йшла вже спати. Заяць дививсь, дививсь на вивюрку а далі і каже: „Пані вивюрко ти як ідеши спати то ставиш свою голову межи передні лапки а сама зви-ваєш ся так що виглядаєш гейби яка куш-ка моху, чи що. Отже тебе ніхто не може видіти і знати хто се. А дивись як я роблю. Я кладу свою голову на свої передні лапки котрі знов положені на землю, уха приложу до себе і так сплю, бо так спати то богато безпечнійше. Спи і ти так. А ви-

вюрка послухала і сказала: „О проте я эще подумаю”.

Но заяцєви захотїлось эще раз прийти до вивюрки. Прийшов і трафив на обід. Своєю дорогою, що вивюрка була вже злого серця на заяця, що той так богато поучає, як повинна жити. Але эще нич не хотїла йому казати. Думала що бодай сего разу нічого не буде розказувати, та так воно не було. Заяць і сего разу не стерпів із своїм поучуванєм. Він думав, що все те, що він робить, то є найліпше, а що хто робить то до нічого. Так йому здавалось що і вівюрка зле робить, отже поучував тай і тепер сказав до вивюрки: Ти панї вивюрко як їш моркву чи що, то вперед згрізаєш лупину твоїми передними зубками та аж як морква чистенька ти тоді їш. А так робити то богато марнує ся. От як я їм, то їм усьо з лупиною чи ще з чим. Так і ти повинна їсти. А вивюрка на те все сказала таке: „Слухай заяцю! Эсли мій спосіб життя не вподобав ся тобі так можеш спокійно вийти звідси. Ти не вивюрка а я знов не заяць. Жити і робити однаково не будем, бо ти що иньшого а я що иньшого. Розумієш! Чи я може хоч словом відізвалась до тебе, щоб так жив як я жию. Ніколи, правда?”

Заяць доперва аж тоді зрозумів, що трохи за грубо постунав з вивюркою, отже сказав: „Будь здорова, будь здорова вивюрко“ і пішов.

Вивюрка хотіла була ще щось сказати та не могла, бо заяць кудись поскакав так скоро, що не можна було його її бачити з поміж травн та корчів.

Чим є для нас пес?

Як знаєте може, що Індіянин любить свого пса так само, як свою рідну дитину, бо пес є для него не тільки вірним товаришем а також і помічником в роботі; значить носить на хребті малі клуночки в літі, а в зимі тягає наладовані санки по твердім снігу і т.п. Не дивниця отже, що пса так любить Індіян.

Причина сему є щеї та, що пес вивратував від нехибної смерті цілу родину.

А було се так. Давно-давно, так розказував мені старий Індіян, в Канаді падав такий уливний дощ і так довго падав, що у всі долини наповнились водою а усі люди му сіли лізти на високі гори, щоби не втопити ся.

Та як вони лізли на ті високі гори то і вода підходила за ними все вище і вище. Навіть як вже були на самих вершках тих гір то вода і там їх замало що не позаливала. Тай була би може й заляла, але вони сейчас нарубали багато дерева, вязали по кілька штук до купи і так кожда фамілія на таких деревах (що то радше називає ся

сплави) по воді через якийсь час плавала. Бо поживи було досить, отже не було чого боятись голодової смерти чи що. Кожда родина індіанська взяла з собою що лиш можна було, та тільки одна однісенька родина що взяла з собою два пси. Другим анї в гадці не було брати псів з собою, тай потопились. От так ті Індіанці плавають на тих сплавах а вода вже покрила і найвисші гори які тільки були. Скоро се сталось, то тисячі мусів і других звірят показались на воді що плавали як тільки могли шукаючи якогось місця, де могли стати своїми ногами. Якже-ж зобачили тільки людей плаваючих, то всі ті звірі спростувались до них. Коли вже прийшли, то Індіанці настрашились їх і почали відганяти від сплавів. Але втікали тільки молоді муси, а старі величезні муси почали гурмою лізти на сплави, котрі під так великим тягаром розсувались тай люди і муси топились відразу. Так всі Індіанці втопились, хіба та одна родина ні, що мала зі собою псів. Бо эсли тільки який мус приплив близько сплаву, то тії пси яко вірні сторожі брехали так дуже і так страшно, що муси збоялись і поплили собі геть, доки не потопились або не стали на яку землю.

Отже в такий спосіб всі люде, що не брали з собою псів, аби спасти ся від утолення самі потопились. А ті, що взяли, вивратували ся від смерти.

О! добрий пес - то великий друг, чп товариш. Через те пса треба шанувати, з ним обходитись добре й ласкаво не бити не копати ногами — як то часто і я сам видів що люди копають, хотяй пес їм нічого злого не зробив.

Ви діточки повинні собі се завважати, що пес эсть нашим приятелем, він стереже ціле господарство, коли ми спимо — тай чп літо чп зима він всегда на дворі стереже нашого добра, нас самих. Хиба за се не любимо його?

Не хотіла митись.

Сего разу напишу вам любі діточки про одну дівчину Настуню, котра не любила митись. А було се так:

До родичів Настуні приїхала в гостини тітка, бо були якісь свята. Як вже переспали ніч, то рано повставали та почали збиратись, митись, чесатись і т. и. Се довго не тревало, а коли Настуня по короткій хвилині встала то зобачила, що тітка читала якусь книжку. Но і Настуня довго не галяла часу, її мама покликала до кухні.

Нараз було чути плач Настуні. Тітка поставила книжку на стіл та почала кликати: „Настуню, Настуню, а ходино сюда до мене. А чого ти плачеш”?... Настуня шльохаючи і тримаючи в устах свій палець великий, завстиджена йшла до своєї тітки та вже знов було хотіла на добре плакати але тітка ласкаво промовила: „Ходи, ходи до мене на коліна, не бій ся нічого. Скажи чому ти плакала”?

Настуня послухала, прийшла і прошептала: „Мама казали, щоб я вмивалась а я не хотіла, бо не люблю митись, а ще до того в зимні воді”. А тітка каже: „А то ти дуже не гречна коли так робиш. Пре-

цінь ти добре знаєш, що малі дівчата, такі як ти, мусять бути чисті і харні. А чи ти знаєш, що многі, многі зьвірята і птахи та команьки старають ся щоби бути краснимі ладнимі і чистимі"? Настуня втварила свої очі дуже широко тай спитала: „Чи то справді так єсть"? — А певно, що так, відповіла тітка. Зараз дізнаєш ся про все, я розкажу. Придивім ся добре от хочби твоїй кіточці, коли вона сидить під кухнею, або против сонця, як вона уважно-старанно мпэсь своїми лабками, як відтак всюди ви-чісуэсь своїм шорстким язиком. Эсли її ковт забруканий хочби дуже трошки, то вона буде так довго витирати, випизувати те місце, аж доки не буде чистим цілковито знов. Або возьмім приміром малпу, таку малпу, що маэ середні палці в руках досить довгі. Вона, як я сама виділа в зьвіринци в клітці, єсть дуже цікаве зьвіря. Вона тими довгими пальцями чеше ся як би гребінем і утримуэ своэ волосэ чисто і гладко. А чеше ся вона дуже часто.

Знов э таке зьвіря, що зовуть літаючим зьвірем, він маэ можливо найліпший гребінь за всіх. А тим гребенем э його передний з низу зуб, котрого кінець э якраз такий як гребінь, що от видиш коло люс-

тра. „О, які то дива суть”! кликнула Настуня. Та то еше не кінець Настуню, сказала дальше тітка. Подиви ся тільки, як пташки пригладжують своє пірэ своїми дзюбочками. І як би вони сего не робили, як би не пригладжували, то пірэ вросло би так, як само хотіло би і пташки були би все такі буріхаті, паскудні а так само і нечисті. От придивись добре мусі як то вона уважно, старанно вичісує свою головку своєю головою своїми передніми ногами, а так само й крила задніми ногами. А пчоли то таки мають на своїх передних ніжках геї-би гребінці, котрими вони чистять свої делікатні дзюбки.

Або, чи знаєш як муравель виглядає? Я певна того, що знаєш, бо виділась не раз. Отже вони, муравлі, трапляєсь не тільки, що мають гребіні на їх ніжках, так як пчоли, но так само і щітки. Мусиш Настуню знати, що звірята, комахи і пташки носять зі собою щітки і гребіні тай ніколи їх не гублять. „О, а я то часом за своїм гребінем або щіткою як зачну шукати то візьме якої пів години зак найду”, перервала Настуня. А тітка знов почала говорити дальше: А чи ти знаєш, що коли зввірята суть еше дуже молоденькі й не можуть еше самі

митись і чесатись то їх мами миють і чешуть їх чисто, неначе мама свого хлопця або дівчинку? „Тай ті діти ніколи не плачуть як їх миють і чешуть?“ спитала скоро Настуня. „Ні, ніколи“ відповіла тітка. „О, як так, то і я ніколи вже не буду плакати як мене схочуть і будуть мити, чесати або вбирати“ — сказала радо Настуня — бо я не хочу аби звірята і мухи були чемнїйшими від мене.”

Сейчас Настуня з найбільшою охотою пішла митись, а тітка читала далше свою книжку. А ви чи лїнивї митись?

Ворона перекінчик.

Эше коли я був малим, то дід мій оповідав мені казочку про ворону перекінчика.

Хоч може так добре не напишу, як дід мені оповів, але все таки ви діточки зрозумієте, яка се була та ворона перекінчик.

От була собі проста ворона межн воронами така саміська яку ви нераз бачили. Навігь таксамо кракала як котра будь ворона.

Але разу одного залетіла ворона до двора одного багатого пана тай зобачила пави. А пави то мають дуже гарне пірэ, хвіст довгий на кілька ярдів. А так шишно, поволи спадерують! Ви може нераз чули, як то старші говорять на дівчину, що гарно вбрана кажучи: така гарна як пава. Отже можна собі уявити який се мусить бути гарний птах. Зрештою думаю, що ви виділи на образку таку паву.

Отже як та ворона зобачила ті пави то эї конечно захотілось бути павою. Бо деж то думає собі ворона: пави такі гарні птахи, а я така паскудна.

От вона постановила бути павою. Сейчас де то вона назбирала собі павячого

пiря, натикала свiй хвiст кiлько могла тайi вже не летить до ворон, а ходить собi шиш но з павами... Та бо довго вона так не ходила. Пави скоро зобачили ворону, пiзнали що то не пави та давай свої пiрi микати, а при тiм вимикали багато воронячого пiря тайi прогнали геть вiд себе.

Бiдна ворона була тепер як би i не ворона. Але полетiла вона до ворон, бо самiй було скучно жити. Тайi прилетiла вона собi на бiду, бо ворони не пiзнали її, та давай дзюбати своїми дзюбами та вимикувати до решти її пiрi. Булиб може i на смерть задзюбали, як був не надiйшов пес котрий порозганяв усiх ворон а та бiдна ворона перекiнчик то вже ледво не ледво пiдлетiла з землi трошки далi тайi впала. Пес побiг за нею, зловив її i зiв. От так воно було з тою вороною перекiнчик.

Так воно дiє ся i з людьми. А вже ви дiточки повиннi о то спiльно старатись, аби не забагалось бути павою.

Ви ходите до школи, де суть i англiйскi дiти, а багато так єсть, що ваш учитель є Англiк.

Такий учитель хоче аби ви руськi дiточки стались англiками. Він вам говорить багато чому ви повиннi статись англiками,

як і діти англійські також наклоняють вас до такого самого.

Ви — маючи нагоду бути з англійськими дітьми в школі і по за школу — може і не раз такої гадки, щоб статись англіком, бо бути англіком то багато ліпше як бути Русиним.

Ой, ні, ви мої діточки! Так не думайте ніколи. Не робіть так як та ворона, бо і який же кінець вашого життя був-би.

Ви англіками ніколи не можете бути хочай би і як знали говорити по англійськи. Так само англік не буде ніколи Русиним хоч би як говорив по руськи. Зрештою англік за ніщо в світі не змінив би ся. А ми малиб змінити ся? Ніколи. Наші діди, прапра-діди були Русинами, руськими, наші родичі тато і мама руські, от-же і ви діточки єсте і повинністе такими бути доки будете жити на сім світі, зн. руськими. Вже не раз так було, що який хлопець чи дівчина відцурались тата і мамі, свого імя та назви; рускій чи руска і стались ніби то англіками.

Та англіки відтак сьміялись та проганяли від себе таких зангліччених Русинів, а ті мусіли не мало набіднитись, горя натерпітись, і пропасти. Уважайте-ж любі діточки!.. Чужого язика учіть ся, бо треба,

та свого поки вас не цурайтесь, бо гріх великий так робити.

А трафить ся, що хтось з англїків скаже вам, щоб бути англїком а лїпше бо сей край англійський, то скажіть, що лїпше бути Русином, бо і я Русин, чи Русинка, а край нам Україна то багато більшій від англійського краю. Хоч ми межі англїками так все таки ми Русинами а і будемо доки сего сьвіта стане.

Найславнїйшій нарід то нарід руській, се почувате і від англїка. Отже не потребує вас переконувати, як також і ви не потребуєте більше ані думати про зміну назви Русин, або руській. Сампій найславнїйший поет наш Тарас Шевченко каже так;

Учіте ся, брати мої,
Думаїте, читайте,
І чужого навчаїтесь,
Й свого не цураїтесь.
Бо хто матір забуває
Того Бог карає,
Чужі люди цурають ся
В хату не пускають;

Се сьвяті слова, і ви любі діточки повинні їх на память влучитись та всегда ви говорювати. Жийте добре то і вам добре буде.

ЗМІСТ.

Руска дитино	1
Перший день в школі	5
Кирило Недбайко	10
Ще час на роботу	13
Розмова Пташки	17
Мала чемність	21
Троє дурних питань	24
Чи добре брехати	29
Пильна пані жаба	33
Небезпечні двері	37
Чому забили Біглого	42
Вікторова лекція	46
Гонорна гречка	52
Щастя	55
За багато поучовав	57
Чим є для нас пес	61
Не хотїлась мити	64
Ворона перекінчик	68

Казки за Жидів	10
Казки за циганів	10
Оповідання про Григорія, котрий за покуту літ був прикований до скали	17
Оборонець покривджених Лінколн	20
Оповідання про Богдана Хмельницького	10
Тарасові поминки	15
Малі Герої	25
Заповіт	15
Подорож Гулівера I і II том	50
Три цікаві загадки	20
Уличник	50
Ярошенко. В оправі	1.50
Сара Кру	15
За сестрою	30
Японські казки	15
Олеся	05
Сім казок	70
Захар Беркут	85
Китиця желань для молодіжи	20
Робінзон Крузо. З образками в оправі	1 00
Шекспір в повістках	15
Історія України-Руси	10
Про старі часи на Україні	25
Народний декляматор	60
Легенди і оповідання для Молодіжи	15
Луць Залівайко	15
Кароля. Повість з життя сироти	40
О 12 таблицях	30

Історія про сироту Івася	.15
Канадійські байки	.15
Веселий оповідач	.20
О сім мудрцях	.20
О терпеливій Олені	.25
Історія о гарній Магельоні	.25
Батько	.05
Що стало ся з Рудольфом, з перестолонасл. 60	
Елисавета, мучениця на австр. престолі	60
Геогр. атлас в укр. мові брош. 75 ц. опр.	1.00
Провідник. Практичний тлумак для науки ан- глійської мови	1.50
Як писати листи. Наука писання листів по руськи і по англійськи	.60

Хто хоче ще більше книжок, хай загляне
по наш загальний катальог, а також катальог
грамофонів стереоскопів, і музичних інстру-
ментів, котрі на жаданє висилаємо даром.

Ruska Knyharnia

850 Main Street

Winnipeg, Man.